

ΕΤΟΣ Ζ'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος δέκατος τρίτος

Συνδρομή ἑτησίαι: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.— Αἱ συνδρομαὶ δεχομέναι ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἐκάστου ἔτους καὶ εἰνε ἑτήσια: — Γραφεῖον τῆς Διακρίσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6

18 Ἀπριλίου 1882

ΑΘΗΝΑΙΣ

[Ἱστορικὸν διήγημα Φερδινάνδου Γρηγοροβίου.
Μετάφρασις Σπυρ. Π. Λάμπρου].

Συνίξις: ἰδί σελ. 231.

Γ'

Ὁ Λεόντιος ἐκτὸς τῆς δημοσίας αὐτοῦ θέσεως ἐν Ἀθήναις ἐκέκμητο καὶ ἰδίαν οὐσίαν οὐκ ἄσημον¹. Οὕτω δὲ πάντως ἦτο ἀνὴρ τῶν εὐπολῆτων μεταξὺ τῶν πολιτῶν, ὁ δὲ οἶκός του εἰς τῶν ἐν τῇ πόλει μάλιστα περιζήτητων. Ἡδύνατο δὲ νὰ κοσμήσῃ αὐτὸν διὰ πάσης τῆς ἀρχαϊκῆς ἐκείνης καλλονῆς καὶ πολυτελείας ἣν εὐποροὶ φιλόσοφοι συνήθως ἐπέτρεπον ἐξουτὸς ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Πλάτωνος ἐν Ἀθήναις. Τὰ τέκνα αὐτοῦ ἠδὲθήσαν ἐν εὐτυχίᾳ. Εἶχε δὲ δύο υἱοὺς, καλουμένους Βαλέριον καὶ Γέσιον, καὶ μίαν θυγατέρα ἦτις φαίνεται ὅτι ἦτο νεώτερα τῶν ἀδελφῶν². Καὶ ἀγνοοῦμεν μὲν τὸ ἔτος τῆς γεννήσεως τῆς ὠραίας Ἀθηναίδος, ἀλλὰ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐγεννήθη μετὰ τὴν εἰσβολὴν τῶν Γόθων κατὰ τὸ 400 ἢ 401.

Ἡ λαμπρὰ φύσις τῆς κόρης ἐνεθάρρυνε τὸν πατέρα νὰ παράσχῃ αὐτῇ τὴν μάλιστα ἐπιμελετημένην ἀνατροφὴν. Οἱ Ἕλληνες φιλόσοφοι εὐφροστοῦντο νὰ παιδεύωσι τὰς ἰδίας αὐτῶν θυγατέρας πᾶς ἐπιστήμας ἐκείνας ἅς αὐτοὶ ἐδίδασκον. Οὕτως ἐπραξάν ὁ μαθηματικὸς Θέων ὁ τῆς Ὑπατίας πατὴρ, ὁ φιλόσοφος Ὀλυμπιόδωρος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ ὁ Νεοπλατωνικὸς Πλούταρχος ἐν Ἀθήναις³.

Ἡ σειρά τῶν σπουδῶν νεκρῆς Ἑλληνίδος τῆς ἀρίστης κοινωνίας τῶν τελευταίων ἐκείνων χρόνων τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἤθελε καταισχύνει τὴν σημερινὴν ἡμῶν γυναικείαν ἐκπαίδευσιν μάλλον καὶ αὐτῆς τῆς ἀξιολόγου παιδείσεως τῶν Ἰταλίδων τῆς Ἀναγεννήσεως, ἐπειδὴ βάσις αὐτῆς ἦτο ἡ πλου-

σιωτάτη, τελειοτάτη γλῶσσα καὶ φιλολογία ἣν καθόλου ἐγέννησεν ἡ ἀνθρωπότης.

Γυναίκες ὡς ἡ Ὑπατία καὶ ἡ Πουλχερία, ὡς ἡ Ἀθηναῖς, ἡ Ἀσκληπιγένεια καὶ ἡ Αἰδεσία ἀποδεικνύουσι τρανῶς, ὅτι καὶ τὸ γυναικεῖον φύλον ἐκείνων τῶν χρόνων κατῴρθονε νὰ φθάσῃ εἰς μέγαν βαθμὸν παιδείσεως. Ἡ γραμματικὴ, ἡ ἱστορικὴ καὶ τὰ μαθηματικά, ἡ μουσικὴ καὶ ἡ ποίησις ἦσαν ἀντικείμενα τῆς μαθήσεως πάσης εὐπαιδευτοῦ Ἑλληνίδος, καὶ πᾶσα πεπαιδευμένη κυρία ἐν τῇ ἀλλῇ τοῦ Βυζαντίου ὡς ἐν τῷ μεγάλῳ πατρικίῳ ἢ διαπροποῦς ἀνδρὸς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἠπίστατο τὴν τέχνην τῆς κατασκευῆς λεπτῶν ὑφασμάτων καὶ κεντημάτων χρυσοπλόκων καὶ πορφυροῦφῶν¹. Καὶ ἦσαν μὲν αἱ Ἀθηναῖαι, ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν μητρόπολιν παρὰ τὸν Βόσπορον ἢ πρὸς τὰς μεγάλας πόλεις Ἀντιόχειαν καὶ Ἀλεξανδρείαν, μικράτις πόλεις ἐπαρχιακῆ, ἀλλ' ἦσαν ὅμως οὐκ ἥττον αἱ παλαιαὶ πολυάνουοι Ἀθηναῖαι. Ἡ πόλις αὕτη συνήγεν ἐν ἐαυτῇ πάντοτε νόημονα κοιτώνειν ἐν τῷ θαυμασιωτάτῳ τόπῳ τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου. Ἐξ αὐτῆς τῆς θηϊκῆς ἀτμοσφαιρας τῆς Ἀττικῆς ἀνέπνεεν ἐνταῦθα ἔτι ὁ Ἀθηναῖος στοιχεῖα τῆς κλασικῆς παιδείσεως, ἡ δὲ καθημερινὴ ἐπικοινωνία μετὰ τῶν ἀριστουργημάτων τῶν μεγάλων καλλιτεχνῶν καὶ δὴ αὐτῇ μόνῃ ἢ θεᾷ τῆς Ἀκροπόλεως διεμόρφου πάντως καὶ διέπλαττε πᾶσαν εὐαίσθητον φύσιν.

Ἐξῶν δ' ἔτι τότε ἐν Ἀθήναις ἐπιφανεῖς εὐπατοῖσαι ἐξ οἰκῶν ἀρχόντων ἢ συγκλητικῶν, οἵτινες ἀνήγον τὴν ἀρχὴν αὐτῶν, ὡς καὶ οἱ σύγχρονοι Ῥωμαῖοι εἰς μεγάλα τῆς ἀρχαιότητος γέννη². Ὑπῆρχον δ' ἔτι αὐτόθι καὶ πλοῦσιοι πατρικιοί. Ἐτι κατὰ τὸν πέμπτον αἰῶνα δὴπῆρχον πολῖται τινες Ἀθηναῖοι δυνάμενοι ὡς εὐεργεταὶ καὶ ἐλευθέροι Μαικῆναι νὰνακαλῶσι τοὺς χρόνους Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ, ὡς ὁ Ἀρχιάδης καὶ ὁ ἐκείνου γαμβρὸς, ὁ πλούσιος Θεαγένης.

Ὁ Λεόντιος δὲν ἐξήρτα ἰδιαζόντως τὴν τιμὴν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν υἱῶν, ἀλλ' ἡ χάριεσσα καὶ εὐφροστάτη θυγάτηρ ἀντήγειβε τοὺς μόχθους αὐτοῦ

1. Τοιαύτη τέχνη θεωρεῖτο τότε ὡς ἀσχολία ἐπιφανῶν γυναικῶν. «Καὶ οἷος ἀξιαγάτων γυναικῶν νόμος, ὑφασμάτων καὶ τῶν τοιούτων ἔργων ἐπεμελοῦντο». Σωζομενοῦ Ἐκκλ. Ἱστορ. IX, κεφ. 3.

2. Ὁ πλατωνικὸς Ἠγίας διετίειτο ὅτι κατήγετο ἀπὸ τοῦ Σόλωνος. Beutler, de Athenarum fati, σ. 55.

1. Λεοντίου τοῦ φιλοσόφου Ἀθηναίου εὐπορωτάτου, Μ α λ α Χρονογρ. XIV, 353.

2. «Ουαλέριον καὶ Γέσιον» Μ α λ α ς.— Τὸ Παύλιον Χρονικὸν γράφει Βαλεριανὸν καὶ Γέσιον. Ὁ Ζωνάρας Βαλέριον καὶ Γενέσιον. Ἀμφότεροι οἱ τύποι Γενέσιος καὶ Γέσιος εὐρηγῆται ὡς ὀνόματα Ἑλληνικά. Κατὰ τὸν πέμπτον αἰῶνα ὑπῆρχε γραμματικὸς τις Γέσιος ἐκ Πέτρας κατὰ τὸν Σουῖδαν. Ὁ δὲ Νικηφόρος XIV, κεφ. 13 γράφει ἐσφαλμένως Ἀέτιον.

3. Περὶ τῆς θυγατρὸς τοῦ Ὀλυμπιόδωρου Ἰδ. Μ α ρ ῖ ο ν ἐν βίῳ Πρόκλου, κεφ. 9.

διὰ τῆς λαμπροτάτης ἐπιτυχίας. Ἐν δὲ τοῖς ὕστερον ἔτεσιν ἀπέδειξεν ὅτι οὐδαμῶς εἶχε λησμονήσει τὸν Ὀμηρον. Ἀπήγγειλε δὲ μετὰ τῆς αὐτῆς ἐμπειρίας τὰ χορικά ἄσματα τῶν τραγικῶν ὡς καὶ τὰ ἐξοχότατα χωρία τοῦ Δημοσοθένους καὶ τοῦ Αὐσίου ἠπίστατα καὶ συντάττη ὠραίας ἐπιστολάς καὶ ἔμαθε νὰ ἐμφράζηται κατὰ τὸ ἔθος τῶν χρόνων ἐκείνων μετὰ στόμφου ἔν τε τῷ πεζῷ καὶ ἐμμέτρῳ λόγῳ. Συνεζήτει περὶ περιόδων ἀρχαίων συγγραφέων ἢ περὶ σοφιστικῶν προβλημάτων κατὰ σχολικά σχῆδη. Ἐδιδάσκετο νὰ λαλῇ πνευματωδῶς καὶ ναύτοσχεδιάζῃ ὡς τοῦτο ἐπετηδεύοντο οἱ μαθηταὶ ἐν τοῖς ἀκροατηρίοις τῶν ῥητόρων. Ὁ πατὴρ διδάσκων αὐτὴν ὡς σοφιστῆς αὐτὸς κυρίως τὴν τέχνην τοῦ λέγειν καὶ γράφειν, ἀναπτύσσων αὐτῇ τοὺς θησαυροὺς τῆς ὠραίας τῶν ἀρχαίων φιλολογίας καὶ βοηθῶν αὐτῇ εἰς τὴν περίτεχνον ἔκφρασιν τοῦ λόγου, ὅστις ἐθεωρεῖτο ὡς τὸ ἀνθος πάσης ἀνθρωπίνης τελειότητος ἰδίως διὰ τὸν καθηγητὴν τῆς ῥητορικῆς, ἐφρόντιζε συγχρόνως περὶ τῆς ἐγκυκλοπαιδικῆς αὐτῆς παιδεύσεως διὰ τῆς διδασκαλίας φίλων αὐτῷ διδασκάλων. Ἡ φήμη τῆς μεγαλοφυΐας καὶ τῆς θαυμασίας σοφίας τῆς Ὑπατίας ἐπλήρωσε τὰς Ἀθήνας μέχρι τοῦ ἔτους καθ' ἃ ἡ τελευταία αὐτῆς τῆς Ἑλλάδος Μούσας ἔπεσεν ὡς θῦμα τοῦ φανατισμοῦ τῶν Χριστιανῶν τῆς Ἀλεξανδρείας. Τὸ δὲ παράδειγμα αὐτῆς εἶχεν, ὡς εἰκὸς, ἰσχυρὰν ἐπίδρασιν ἐπὶ τὴν εὐφυῆ Ἀθηναίαν νεάνιν.

Ἀκριβῶς καθ' ὃν χρόνον ἡ Ἀθηναῖς ἐτύγχανεν ἐπιμελεστάτης ἀνατροφῆς, ἐδίδασκεν ἐν Ἀθήναις ἐγκωμιαζόμενος ὁ Πλούταρχος, ὅστις καὶ κατέσχεν ἐν τῇ πόλει τὴν ἔδραν μέχρι τοῦ ἐν ἔτει 431 συμβάντος θανάτου αὐτοῦ. Οὗτος ἐνέπνευσε πάλιν ζωὴν τινα εἰς τὴν Ἀκαδήμειαν καὶ δὴ διὰ τοῦ μυστηριώδους νεοπλατωνισμοῦ, τοῦ τελευταίου τούτου φιλοσοφικοῦ συστήματος τῆς Ἑλλάδος καθόλου, οὐ εἰσηγητῆς ἐγένετο ὁ Πλωτῖνος. Ἦδη μετὰ τὰ μέσα τοῦ τετάρτου αἰῶνος τὸ σύστημα τοῦτο εἰσῆχθη καὶ εἰς Ἀθήνας ὑπὸ τοῦ Ἡπειρώτου Πρίσκου, τοῦ προκατόχου τοῦ Πλουτάρχου. Ἡ νέα αὕτη θεοσοφία ἦτο πανθειστικὴ τις ἀνάπτυξις τῆς πλατωνικῆς ἰδεαστικῆς θεωρίας, ἐπικαίρως λαμβάνουσα ὑπ' ὅψιν τὸν ὀσημέραι βαθύτερον εἰς τὴν ἀνθρωπότητα διεσπύοντα Χριστιανισμόν καὶ πρὸς αὐτὸν ἀντιτασσομένην. Διὰ τῆς βαθμιαίας ἀνυψώσεως τῆς ψυχῆς ἐκ τῆς ὕλης, τοῦ καθαρισμοῦ αὐτῆς ἀπὸ τοῦ αἰσθητοῦ καὶ τῆς μυστικῆς αὐτῆς συνενώσεως μετὰ τοῦ ἀπολύτου ἐνός, τοῦ γενικοῦ Θεοῦ, ἐζητεῖτο ὁ ἐξευγενισμὸς τῆς ἐθνικῆς τῶν Θεῶν λατρείας εἰς ἠθικὴν τινα θρησκείαν καὶ ἡ κρατερὰ ἀντίστασις αὐτῆς κατὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ δι' ἐπιστημονικῆς τινος μυστικῆς διδασκαλίας προσδεκτῆς καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ὄνειροπόλους καὶ τοὺς πιστεύοντας εἰς τὸ θαῦμα.

Ἄν εἶνε γνωστὸν ἡμῖν ἂν ὁ Λεόντιος ἦτο φί-

λος τοῦ Ἀθηναίου ἐκείνου Πλουτάρχου. Ἄλλ' εὐκολον ἦτο νὰ ἐπέλθῃ ὁ χωρισμὸς ἀλλήλων ἕνεκα τῆς διαφορᾶς τῶν ἐπιστημονικῶν αὐτῶν ἀσχολιῶν, ἐπειδὴ ἐξ ὑπαρχῆς ὑφίστατό τις ζηλοφθονία μεταξὺ σοφιστῶν καὶ φιλοσόφων. Ὅτε ὁ νεκρὸς Νεοπλατωνικὸς Πρόκλος ἦλθεν εἰς Ἀθήνας οὐδὲν ἤθελε νὰκούσῃ περὶ τῶν ῥητόρων, ἀλλὰ συνεδέθη μετὰ τοῦ τότε ἡγέτου τῆς Ἀκαδημείας, τοῦ γηραιοῦ Πλουτάρχου, καὶ τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ Συριανοῦ.¹ Ἄλλ' ἂν ὅμως ὅπως δῆποτε οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι ἦσαν φίλοι, ἡ Ἀθηναῖς ἠκροάσατο πιθανῶς τῆς διδασκαλίας τοῦ Πλουτάρχου περὶ τῆς πλατωνικῆς φιλοσοφίας μετὰ τῆς ἰδίας τοῦ διδασκάλου θυγατρὸς, τῆς Ἀσκληπιγενείας. Τὸ ὄνομα τοῦτο εἶνε δι' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἐπ' ἔσης σημαντικὸν ὡς τὸ τῆς Ἀθηναϊδος. Ὁ μὲν Λεόντιος εἶχεν ἀφιερῶσαι τὴν θυγατέρα αὐτοῦ εἰς τὴν θεὰν τῆς σοφίας ἐκ προθέσεως ἐπιδεικτικῶν, ὁ δὲ Πλούταρχος ἀνέθηκεν αὐτὴν εἰς ἐκείνους τῶν ἑλληνικῶν θεῶν, ὅστις παρὰ τῇ Παλλάδι Ἀθηναῖ ἴσα ἴσα κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ παρακμαζόντος Ἑλληνισμοῦ ἐτύγχανε παρὰ τοῦ εἰς τὴν πάτριον πίστιν ἐμμένοντος δήμου τῶν Ἀθηναίων τῆς μεγίστης λατρείας.² Ἦτο δὲ οὗτος ὁ Ἀσκληπιὸς, ὃν συνήθως ἀπεκάλουν τὸν Σωτήρα. Ὁ ναὸς αὐτοῦ κείμενος κατὰ τὴν νοτίαν κλιτὸν τῆς Ἀκροπόλεως οὐδόλως ἦτο κατεστραμμένος τὸν τέταρτον αἰῶνα τελευταῖον καὶ ἔτι ὀψιαιτέρον.³ Ἐν τῇ αὐτῇ δὲ, ὡς φαίνεται εἰς τὴν Ἀκαδήμειαν ἀνηκούσῃ οἰκίᾳ, μεταξὺ τοῦ Ἀσκληπιεῖου ἐκείνου καὶ τοῦ ναοῦ τοῦ Διονύσου παρὰ τὸ θέατρον, κατῴκουν οἱ Νεοπλατωνικοὶ Πλούταρχος καὶ Συριανὸς, αὐτόθι δ' ἔζη καὶ ὁ διάδοχος αὐτῶν ἐπὶ τῆς ἀκαδημαϊκῆς ἔδρας, ὁ εὐφυὴς Πρόκλος ὁ ἀποθανὼν μόλις τῷ 485.³ Ἡ δ' Ἀσκληπιγενεῖα συνεζεύχθη μετὰ τοῦ πλουσίου Ἀρχιάδα καὶ ἐγένετο μήτηρ θυγατρὸς διατηρησάσης τὸ μητρικὸν ὄνομα, ἥτις ἀργότερον ἐγένετο σύζυγος τοῦ Θεαγένους.

[Ἐκεῖται συνέχεια].

ΠΕΡΙ ΣΤΕΝΟΓΡΑΦΙΑΣ

Πάντες οἱ παιδεῖαι λαχόντες, καὶ οἱ ἀνεπτυγμένιν πως τὴν διάνοιαν ἔχοντες, γινώσκουσιν ὅτι ὑπάρχει τέχνη γραφικὴ, στενογραφία καλουμένη, διὰ τῆς ὁποίας εἶνε δυνατόν νὰ γραφῇ αὐτολεξὶ λόγος προφορικὸς, ταύτοχρόνως τῇ προφορᾷ· ὀλίγοι ὅμως ἀκριβῶς γνωρίζουσιν ὁποῖα τις ἡ τέχνη αὕτη, καὶ πῶς κατορθοῦται ἡ ταχεῖα καταγραφή τοῦ ἐκφωνουμένου λόγου, ἄνευ μηχανικῶν τρόπων. Νομίζουσι τινες ὅτι ἐκάστη τῶν λέξεων γράφεται δι' ἰδίου σημείου, καὶ ὅτι ἡ κεφαλὴ τῶν στενογράφων εἶνε κινεζικὸν λεξικὸν, περιεκτικὸν

1. Μαρτίνος ἐν βίῳ Πρόκλου, κεφ. 11.

2. Μαρτίνος κεφ. 29. «Καὶ γὰρ ἠτύχει τοῦτου ἡ πόλις τότε, καὶ εἶχεν ἔτι ἀπόρητον τὸ τοῦ Σωτήρος ἱερόν».

3. Μαρτίνος κεφ. 29. Hertzberg Gesch. Griechenslands, τόμ. Γ', σ. 529.